

**SIEVIETES MANTOJUMS: VIENMĒR KLUSĒ, NEKAD NEMĀCI
VAI
KĀ SAPRAST 1.TIM. 2:12?**

AĻESJA LAVRINOVIČA

Darbs tapis kā studiju kursa „Teoloģijas pētījumi” pētnieciskais darbs

SCHOOL OF HIGHER BIBLICAL STUDIES AND MISSION
LIVETS ORD UNIVERISTY
[ar 2010.g. februāri - Livets Ord Theological Seminary]

Uppsala, 2009

Satura rādītājs

Ievads.....	3
Efeza –konteksta pārskats.....	5
Pāvila pirmās vēstules Timotejam mērķis	7
1.vēstule Timotejam 2:12 – aizliegums mācīt.....	9
1. vēstule Timotejam 2:13 un Radīšanas kārtība.....	13
Grēkā krišana – iemesls klusējošai sievietei	17
Vai 1.vēstules Timotejam, 2.nodaļas 12.pantam ir universāls pielietojums.....	18
Kā paliek ar 1.Tim. 2. nodaļas 15 pantu?.....	21
Nobeigums.....	22

Ievads

2006.gadā Vecās derības valodu profesora asistentei, ēbreju valodas pasniedzējai Šērijai Kloudai (Sheri Klouda) tika palūgts atstāt pasniedzējas vietu Dienvidrietumu Baptistu Teoloģiskajā seminārā Teksasā pamatojoties 1. Pāvila vēstulē Timotejam otrajā nodaļā, divpadsmitajā pantā – jo viņa ir sieviete.¹

*„Taču mācīt es sievai nepieļauju,”*² (1.Timotejam, 2.nodaļa, 12.panta sākums, turpmāk – 1.Tim. 2:12a) tā Pāvils rakstīja Timotejam. Tomēr šodien pasaulē eksistē Svētdienas skolas skolotājas, jauniešu vadītājas, simtiem sieviešu Bībeles skolotāju, sludinātājas un draudžu vadītājas. Faktiski runājot, katrā denominācijā ir bijušas izcilas sievietes sludinātājas. Vai šīs sievietes pārkāpj Bībelē rakstīto?

Par šo jautājumu pastāv divi viedokļi – viens ir teikt, ka sievietes Bībeles skolotājas darbojas pretēji Bībeles vēstij, tādējādi nebūdamas uzticīgas savai lomai un vietai dzīvē, būdamas nepakļāvīgas vīriešiem, kas ir pretēji radišanas kārtībai (komplementārisms), un otrs viedoklis – sievietes un vīrieši ir līdzvērtīgi savā būtībā un arī draudzes amatos (egalitārisms).

Es ticu, ka vēsture kalpo divējādam uzdevumam – lai mēs varētu mācīties no pozitīvajiem pagātnes piemēriem un izvairīties no pagātnes kļūdām. Diemžēl draudze ir piedzīvojusi abus šos momentus, nereti cenšoties arī attaisnot sabiedrības negatīvās tendences (bieži gan pašas baznīcas izsauktas – t.sk. raganu medības, „herētiķu” nogalināšanu, „glābšanas” un „kristības” uzspiešanu, verdzības institūta aizstāvēšanu).

¹ Toalston, 2007.

² Bībele. 1965. gada revidētais Bībeles teksts latviešu valodā. Latvijas Bībeles Biedrība: <http://www.bibele.lv>.

Savā darbā vēlos eksegētiski³ apskatīt 1.Tim. 2:12, pievēršot uzmanību aizliegumam mācīt un šī aizlieguma vietai un nozīmei vēstules kontekstā (ciktāl šī darba apjoms atļauj), lai palīdzētu savam lasītājam saprast, ka nav nekā tāda radīšanas kārtībā, kas aizlieltu sievietēm mācīt draudzē. Tāpat nav nekā tāda grēkā krišanas stāstā attiecībā pret sievietēm, kas būtu palicis atkārtoti sodāms pēc atpirkšanas, ko Jēzus Kristus ir paveicis kā vīriešu, tā sieviešu dēļ.

Kad lasām par dzimumu jautājumu, nav grūti pamanīt feministu centienus ietekmēt katru domu sabiedriskā jomā. Tomēr šis feminisma fenomens, kas ticīgo aprindās bieži tiek uzskatīts par negatīvu parādību, postmoderno kaitēkli, nebija iesācies ar ļaunu nolūku. Feminisms sāka izplatīties straujāk 60 gadu vidū kā sieviešu pretendēšana uz cilvēka pamattiesībām (t.sk. tiesībām vēlēties, tiesībām uz īpašumu, tiesībām izvēlēties nodarbi un saņemt līdzvērtīgu algu). Feminisma jēdziens ieguva negatīvus apgriezienus savas agresivitātes dēļ, kas raksturīga radikālā feminisma centieniem, kad šī virziena pārstāves, aizvainotas par cilvēka tiesību neievērošanu un nehumānu attieksmi pret sievietēm sabiedrībā un reliģijā, sāka noraidīt ticību kā tādu, pakļaujoties uz nihilismu un cenšoties izdzēst jebkādas attiecības dzimumu starpā.

Un tomēr mums ir jārunā par dzimumu jautājumu, un visā notiekošajā ar skaidru prātu jāizšķir, kur šeit ir sociāla problēma, kura prasa risinājumu.

Sociāla problēma šeit ir tāda pati kā 19.gadsimta sabiedrībā verdzība, kura bija ļoti delikāta tēma draudzei un kura eksegētiski tika aizstāvēta nevis doksologijas dēļ, bet savu materiālo interešu nodrošināšanas dēļ.

³ Es piekrītu profesora un eksegēta Gordona Fī (G. Fee) pārlicībai, ka Bībeles tekstu nepieciešams interpretēt kā kombināciju starp eksegētiskajām metodēm un garīgumu (Svēto Garu).

Kad mēs gribam piemērot Bībeles tekstu vispārinātā nozīmē, mums jāatceras, ka „*visas patiesas teoloģijas galvenais mērķis ir doksologija*⁴ [*Dieva pielūgšana*]⁵.

Uzsākot jautājuma iztirzāšanu, vēlos sacīt lasītājam, ka es neapgalvoju to, ka atšķirības dzimumu starpā nepastāv, tomēr es apgalvoju, ka Dievs var aicināt sievietes kalpošanā gan mācīt, gan sludināt.

⁴ δόξα [*doksa*] "slava" + λογία [*-logia*], "sacīšana" – pateicības sacīšana, slavas došana Dievam, Dieva pielūgsmē.

⁵ Fee 2000, 5.

Efeza – konteksta pārskats

Apskatīsim 1.Tim. 2:12 un ar to saistīto kontekstu, lai lasītājam rastos priekšstats par aptuveno situāciju Efezas draudzē, kurai 1.vēstules Timotejam autors adresē savu steidzamo vēstuli.

Efeza bija prominenta Grieķu – Romiešu pilsēta Āzijas provincē, kā arī vadošā Mazāzijas pilsēta, dažreiz saukdamās par trešo kristietības galvaspilsētu ar ļoti ietekmīgu draudzi.

Pilsēta bija slavena sava Artemīdas tempļa dēļ, kas esot bijis lielākais templis visā apkārtnē, viens no septiņiem pasaules brīnumiem, piesaistīdams cilvēkus no dažādām grieķiski runājošās pasaules daļām. Pilsētas ekonomikā un sociālā dzīve bija cieši saistīta ar dievietes godināšanu. „Impērijā nav bijis nevienas citas grieķu – romiešu metropoles, kuras ‘ķermenis, dvēsele un gars’ varēja tā piederēt vienai dievībai kā Efeza savai patronesei Artemīdai”⁶

Arheoloģiskie pētījumi liecina, ka Efezā atradās arī dažu citu dievību tempļi un kulta vietas, ieskaitot imperatora Augusta tempļi, kas tika uzcelts mūsu ēras pirmā gadsimta sākumā. Vairāki Jaunās Derības dokumenti tiek saistīti ar Efezu (vēsturiskās izpētes rezultātā vai saskaņā ar kristīgo tradīciju, vai abiem vienlaicīgi). Tie ir: Pāvila pirmā vēstule Korintiešiem, kurā apustulis min savu pieredzi Efezā, daļa no Apustuļu darbu grāmatas, pirmā un otrā vēstule Timotejam, Johāniskā literatūra⁷. Turklāt, no Atklāsmes grāmatas ir adresēta Efezas draudzei.⁸

Pāvila vēstuļu un Apustuļu darbu liecības rosina domāt par to, ka kristiešu grupa Efezā iesākās vispirms jūdu vidū.⁹ Ir avoti, kas

⁶ Treblico citē no Oster 1990, 1728.

⁷ No angļu – *Johannine literature* – visa Jaunās Derības literatūra, kas tiek piedēvēta Jānim (Jāņa vēstules, Jāņa evaņģēlijs, Jāņa Atklāsmes grāmata), kas var arī nebūt viena un tā pati persona.

⁸ Treblico 2004, 6.

⁹ Treblico 37.

norāda uz to, ka jūdiem Efezā tikušas piešķirtas tiesības savākt tempļa nodokli un sūtīt to uz Jeruzālemi, tāpat tiesības sekot savām paražām un neapmeklēt tiesu sabata dienā. Jūdu tiesību nodrošināšanu atbalstīja Romas valdība.¹⁰ Uzraksti uz kapakmeņiem liecina par to, ka pilsētā bija vienota jūdu kopiena, grupa vai diaspora (Apustuļu darbos tiek minēta sinagoga Efezā, tomēr daži teologi uzskata, ka tur varēja atrasties pat vairākas sinagogas).

Runājot par kristiešiem Efezas pilsētā, Pauls Treblico (Paul Treblico) apgalvo, ka Efezas kristiešu kopiena bija misijas centrs, un šīs agrīnās kristiešu kopienas pamata struktūra bija mājas draudze (saskaņā ar Apustuļu darbu grāmatu), līdz ar to, sludināšana un mācīšana norisinājās mājas draudzes kontekstā.¹¹

Pastāv dažādi viedokļi par sievietes statusu Efezā, daži teologi apgalvo, ka sievietēm bija jācieš klusu draudzē, tādēļ ka Efeza bija slavēta ar sieviešu priesteriem, kas veltījās Artemīdas (Diānas) godināšanai ar perversijām, kas ietilpa šāda veida kultiskajā darbībā (saskaņā ar dažiem vēsturiskajiem materiāliem un Pāvila problēmām Efezā, skat. Ap.d. 19:28 - 34). Ir teologi, kas min, ka dažas sievietes grieķu romiešu kultūrā tomēr bija augstos amatos, līdzvērtīgiem skolu direktoru amatam, citi min, ka tām esot piederējis nekustamais īpašums. Saskaņā ar Lindas Belleviles (Linda L. Belleville) sniegto informāciju, „zemes reģistri uzrāda, ka sievietēm piederēja 40 procenti no visa Spartas nekustamā īpašuma...”¹²

Savukārt, Aleksandrijas Filo (Philo of Alexandria) sieviešu dzīves veidu grieķu romiešu impērijas laikā bija aprakstījis šādi:

Tirgus vietas un padomes zāles, arī tiesas zāles un sanāksšanas, un sapulces, kurās sanāk liels daudzums cilvēku, un zem atklātajām debesīm, pilnām diskusiju

¹⁰ Ibid., 39. Treblico citē no Ant 16:172-3, Magie un 16:162-5, Schurer un citi.

¹¹ Treblico 71-72.

¹² Belleville, Blomberg, Keener and Schreiner 2005, 195.

un darbības – tas viss ir piemērots vīriešiem gan kara, gan miera [laikā]. Sievietes ir vislabāk piemērotas iekštelpu dzīvei, kas nekad neaizklejo no mājas, iekš kuras vidus durvis paredzētas jaunavu robežai, un ārējās durvis - tām, kuras ir sasniegušas pilnu sievišķību. (Filo no Aleksandrijas „The Special Laws” 3.169)¹³

Redzam, ka dažādās grieķu romiešu impērijas vietās situācija pret sievietēm bija vai nu labvēlīga, vai mazāk labvēlīga. Ir grūti arī noteikt precīzu Efezas sieviešu stāvokli, jo pamatā visi Efezas iedzīvotāji, izņemot kristiešus, kas bija minoritāte, aizrāvās ar dievietes Artemīdas kultu,- gan sievietes, gan vīrieši. Tādēļ turpmākajās nodaļās mans mērķis ir vairāk ar teoloģiskām metodēm izskaidrot aizliegumu mācīt, kā ar vēsturiskām.

¹³ Fee 2005, 68, citējot Filo „The Special Laws” 3.169 (angļu val. tulk. F.H. Colson/ Loeb Classical Library, 7.581)

Pāvila pirmās vēstules Timotejam mērķis

Dažu pirmo gadu desmitu draudzes dzīves laikā lielākā daļa no kristiešu rakstītā, adresēts konkrētu problēmu vai specifisku jautājumu risināšanai. Tā tas ir, piemēram, ar Pāvila vēstulēm, no kurām katra bija konkrētu apstākļu pamudināta, un nevienā no tām Pāvils necenšas iztirzāt kristīgās doktrīnas visu pilnību. (Justo González „The Early church”, 1984, 67)

Šajā nodaļā vēlos apskatīt apstākļus, kas rosināja pirmās vēstules Timotejam uzrakstīšanu.

Vispirms uzdosim jautājumus: Kas ir autors, un kas – adresāti? Kāds ir vēstules mērķis? Kāda ir galvenā tēma vai rūpe?¹⁴

Teologu aprindās Pāvila autorība netiek vienprātīgi atzīta, jo lingvistiski un stilistiski šis ir atvērtu debašu jautājums; vairāki Bībeles pētnieki attiecina vēstules uzrakstīšanu otrajam gadsimtam. Tomēr savā pētījumā es pieņemu, ka autors ir apustulis Pāvils (1.Tim. 1:1), kas raksta Timotejam (1.Tim.1:2), kuru Pāvils atstāja Efezā, lai viņš tiktu galā ar draudzes problēmām, konkrēti, lai „*tu piekodinātu zināmiem ļaudīm nemācīt svešas mācības, nedz nodoties bezgalīgām pasakām un cilts rakstiem*” (1.Tim. 1:3,4). Šeit mēs arī ieraugām mērķi, kādēļ tika sarakstīta vēstule – apkarot svešas mācības izpaltīšanos draudzē. Pēc tam, kad es lingvistiski biju izanalizējusi minēto vēstuli, tajā izkristalizējās viena kopēja tēma, kas pēc manām domām, kā brīdinājuma signāls caurstrāvo visu Pāvila vēsti – neļaujieties tikt maldināti, sargājiet mācību! Šādu brīdinājumu mēs ieraugām jau vēstules pašā sākumā, iztirzājumā un

¹⁴ Šos jautājumus uzdodu saskaņā ar Bībeles izpētes pamatprincipiem un Fee D. Gordon „New Testament exegesis: a handbook for students and pastors”, 4th ed. Westminster: John Knox Press, 2009.

arī vēstules nobeigumā autors vēl arvien tajā paša tonī piekodina:
*„Ak, Timotej, sargā Tev uzticēto...”*¹⁵

Profesors Gordons Fī (Gordon D. Fee) ir pārliecināts, ka Pāvils atkārtojas vairākas reizes galvenokārt divu iemeslu dēļ – *„viņa [Timoteja] jaunība un opozīcijas stiprums”*.¹⁶

Tālāk, vēl arvien pirmajā nodaļā, Pāvils nostiprina savu apustuliskumu, tad atkal mudina Timoteju cīnīties labo cīņu, un visbeidzot nodod pāris vīriešus sātānam.¹⁷

Otrā nodaļa sākas ar vārdiem *„Tādēļ (Tad nu – Latv. Bībelē)...”*, loģiski turpinot pirmajā nodaļā iesākto domu un pieņemot, ka Timotejam ir saprotams vēstules sākumā Pāvila sacītais par maldu mācības apkarošanu.

Kā apkarot šīs maldu mācības izplatību draudzē? Otrā nodaļa ievada šim nolūkam paredzētos pasākumus, kas jāīsteno draudzes lūgšanas laikā. Un pirmā lieta, ko Pāvils liek draudzei darīt, ir – lūgt par visiem cilvēkiem un par tiem, kas valda, *„...lai mēs dzīvotu mierīgu un klusu (□σύχιον [hēsuhion]¹⁸) dzīvi visā dievbijībā un cienībā”* (1.Tim.2:2). Kādēļ mums būtu jālūdz par visiem cilvēkiem? To mēs redzam nākošajā pantā – jo tā ir Dieva griba: *„Jo ir viens Dievs, kā arī viens starpnieks starp Dievu un cilvēkiem - cilvēks Kristus Jēzus, kas Sevi pašu ir nodevis par atpirkuma maksu par visiem, par liecību savā laikā”* (1.Tim.2:5,6). Šeit ir grūti nepamanīt Pāvila rūpi – vissvarīgākais ir evaņģēlijs – labā vēsts par Kristu!

„Tad nu es gribu, lai vīri lūdz Dievu katrā vietā, paceldami svētas rokas bez dusmām un šaubām”. (1.Tim.2:8)

¹⁵ Pavēles forma, kuru pastiprina izsaukuma frāze – Ak, Timotej! (gr. *ὦ, Τιμόθεε*).

¹⁶ Gordon D. Fee *1 and 2 Timothy, Titus, 1984, 2.*

¹⁷ Šo frāzi var dažādi skaidrot, tomēr tas neietilpst šī pētījuma robežās.

¹⁸ □σύχιον [hēsuhion] ir grieķu valodas īpašības vārds, kas nozīmē ‘kluss’, ‘rāms’, ‘mierīgs’. Šis pats vārds tiks pieminēts vēlāk attiecībā uz sievietēm, kurām ‘jāturas klusībā’. No vārda lietojuma šeit, 1.Tim.2:2, mēs redzam, ka minētais vārds nenozīmē ‘sēdēt ar muti ciet’, bet gan dzīvot mierīgu dzīvi.

Astotajā pantā Pāvils ar savu apustuļa autoritāti liek vīriešiem pacelt rokas pielūgsmē Dievam tā vietā lai dusmotos un šaubītos. Šeit es gribētu vērst uzmanību uz to, ka roku pacelšana Dieva pielūgsmei pirmkārt nekad nav bijusi ekskluzīvi vīriešu privilēģija, un otrkārt, šis nav universāls jeb visiem obligāts princips; ir arī citi veidi, kā slavēt Dievu, piemēram, nostāties ceļos vai „nokrist uz sava vaiga” – kas nozīmē būt guļus stāvoklī (proskinēze). Ja mēs vēlētos šo astoto pantu padarīt par visiem obligātu doktrīnu, tad parasts panta lasījums liktu rasties jautājumiem par to, kādēļ vēl arvien vīrieši nelūdz Dievu katrā vietā? Kādēļ ne visi vīrieši lūdz Dievu ar paceltām rokām? Kāds tad īsti ir šādi sacītā mērķis? Tā ir vīriešu uzvedības korekcija draudzē, jo astotais pants skaidri saka, lai vīrieši nedusmojas, nešaubās, bet pielūdz.

Tāpat arī sievas pieklājīgā uzvedībā, kaunīgi un savaldīgi, lai viņas greznojas nevis ar matu pīnēm un zeltu vai ar pērlēm vai dārgu uzvalku, bet ar to, kas pienākas sievietēm, kuras grib parādīt dievbijību, - ar labiem darbiem. (1.Tim. 2:9,10)

Panti 9 un 10 attiecas uz sieviešu uzvedību. Es atļaušos 9. pantu, izmantojot šodien lietoto terminoloģiju, nosaukt par tā laika 'dress kodu'. Bet vai šis pants aizliedz katrai sievietei mūsdienās nākt uz draudzes sapulci ar zelta auskariem vai krāsotiem matiem? Vai mēs nosodītu šādu sievieti? Kādam mērķim Pāvils šeit rakstīto adresē sievietēm? Viņš uzsver – sievietēm ir jābūt dievbijīgām un jāparāda sava dievbijība ar darbiem, nevis ar ārēju greznošanos.

11 pants („Sieviete/sieva¹⁹ lai klusībā mācās visā padevībā”) sākas ar Pāvila iedrošinājumu sievietēm mācīties klusībā vai mierā (skat. iepriekš grieķu vārda *hēsuhion* nozīmi) visā padevībā. Karls Henrijs (Carl F.H. Henry) ievēroja:

... Apustulis – tajā pašā rakstu vietā, kurā viņš izslēdz sievietes no mācīšanas draudzes publiskajās sapulcēs, mudina, lai viņas

¹⁹ Grieķu γυνή [gynē] tulkojams gan sieviete, gan sieva.

„mācās klusībā”, tas ir, viņām ir jātiek mācītām (1.Tim.2:11; 1.Kor.14:35). Sabiedrībā, kurā sievietes netika uzskatītas par mācīšanās cienīgām, Pāvila uzsvars uz ticīgo pagānu sieviešu izglītību ir vērā ņemams. (Henry 1999, 515)

1.vēstule Timotejam 2:12 – aizliegums mācīt

Šis pants ir galvenais cīņas lauks starp divām lielām Bībeles pētnieku koalīcijām– komplementārīma un egalitārīma pārstāvjiem.

Komplementārīms (no angļu complement – papildināt) uzskata, ka sievietes loma ir vīrieti papildinoša. Tā kā vīrietis tika radīts pirmais, deva vārdus katrai radībai, arī radītajai sievietei un nebija tas, kuru čūska kārdināja ar augli, tad vīrieša loma un aicinājums ir vadīt, būt par galveno, bet sievietes loma ir būt vadītai un pakļauties vīrietim.

Egalitārīms – līdzvērtības piemērošana ticīgo kopienā un ģimenē [divu pieaugušu cilvēku attiecībās], kā arī tāda kalpošanas amata aizstāvēšana, kura nosacījumi nav balstīti dzimumā, bet cilvēka spējās. Un tādēļ garīgu amatu var pildīt abu dzimumu, visu vecumu, dažādu etnisko izcelsmju un socio-ekonomisko klašu kristieši.

Spilgtākie komplementārīma sludinātāji ir Vejne Grudems (Wayne Grudem) un Džons Paipers (John Piper). Grudems ir tik drosmīgs, ka apgalvo, ka „... *egalitārais uzskats parāda, ka tas, kas tiek apdraudēts šajās debatēs, ir Bībeles autoritāte*”²⁰.

Šis ir manipulējošs apgalvojums! Teoloģijā pastāv būtiskas jeb nepieciešamās lietas, kuras veido kristīgās doktrīnas pamatu, saskaņā ar Bībeles vēsti, tās ir - Dieva mīlestība, inkarnējies Kristus, grēks, piedošana, pestīšana, mūžīgā dzīvība. Šie ir kristīgās doktrīnas

²⁰ Grudem 2004, 377.

būtiskākie elementi, kas vijas kā bieza, sarkana aukla cauri visai Bībeles vēsturei – lai cilvēks samierinātos ar Dievu.

Ir lietas, kas neveido kristīgās doktrīnas kodolu un atrodas perifērijā, tie ir -uzskati, tradīcijas, kuras ir mainījušās vēstures gaitā līdz ar cilvēci, un kurām nav tieša sakara ar krustu un mūžīgo dzīvību. Egalitārisma un komplementārisma uzskati atrodas tieši šajā doktrināli otršķirīgo lietu kategorijā, kas nav būtiskas cilvēku pestīšanai. Jebkuri centieni padarīt otršķirīgas lietas par būtiskākajām ortodoksijā, ir kristīgās doktrīnas sagrozīšana. Grudema teoloģiskā tradīcija to ir „veiksmīgi” pierādījusi 19.gadsimtā, kad ar Bībeles un Dieva autoritāti aizstāvēja verdzības iekārtu Amerikā kā vēlamu un dievišķu. Centieni izmantot Bībeli par aizsegu rasistiskās ideoloģijas popularizēšanai, ir nožēlojama nodarbe, jo īpaši, ja to dara baltie vīrieši ar teologa titulu.

Apskatīsimies terminoloģiju, kas lietota divpadsmitajā pantā: „Mācīt” (gr. διδάσκειν – [didaskein]) – šeit sākas dažādās izpratnes par to, kāda veida mācīšana dotajā pantā ir domāta. Tomēr viens saskarsmes punkts dažādajiem uzskatiem ir – pants neattiecas uz mācīšanu šī vārda vispārējā izpratnē, piemēram, mācīt skolā. Vēstules kontekstā ir skaidrs, ka mācīšana šeit ir kaut kas, kas norisinās ticīgo sapulces laikā²¹, jo kā esam redzējuši iepriekšējo pantu analīzē, Pāvila loģiskā doma turpinās no draudzes lūgšanas līdz

²¹ Un tomēr pētnieku viedokļi atšķiras izpratnē par to, kādu tad mācīšanu Pāvils aizliedz. Craig L. Blomberg piedāvā, ka sievietes nedrīkst ieņemt autoritatīvus skolotāju amatus draudzē, konkrēti, mācītāja vai vecaja amatu. Interesanti, ka tai pat laikā komplementārietis Blomberg redz Efeziešu vēstules 4:11 pantu aprakstam dāvanas, nevis amatus. Citi teologi, ieskaitot Grudemu saskata mācīšanas aizliegumā sievietei mācīt jauktas grupas cilvēkus, kurā ir vienlaikus vīrieši un sievietes. Grudemam ir izstrādāts vesels saraksts, ko sievietes drīkst darīt un ko tās nedrīkst darīt. Sievietēm viņš atļauj evaņģelizēt (stāstīt labo vēsti par Kristu) neticīgajiem vai arī mācīt vai konsultēt vienu vīrieti privāti. Citi, galvenokārt Vasarsvētku baznīcas pārstāvētie Bībeles pētnieki, uzskata, ka sievietes var mācīt un būt par mācītājām draudzē zem vecaja vai bīskapa autoritātes. Vēl daži pilnīgi aizliedz jebkāda veida sievietes mācīšanu jebkuros apstākļos. Egalitārisma uzskats saredz nepieciešamību šādu aizliegumu interpretēt tā kontekstā, tādējādi skaidrojot, ka Pāvils aizliedz sievietei mācīt vai nu vienas akūtas krīzes dēļ konkrētajos apstākļos (Gilbert Bilezekian, Gordon Fee, Philip B. Payne), vai atsauca uz Pāvila kulturālo konformismu (ieskaitot arī verdzības jautājumu). Iespējams, pastāv arī citi teoloģiski centieni skaidrot mācīšanas atļauju vai aizliegumu.

praktiskajām korekcijām draudzē. Līdz šim Pāvils ir koriģējis uzvedību – gan vīriešu, gan sieviešu. Turklāt, Pāvila pirmās personas vietniekvārds ar darbības vārdu stāstījuma izteiksmē „es neļauju” attiecas uz draudzi, kuru apustulis pats ir uzsācis.

„Neļauju” (gr. οὐκ ἐπιτρέπω – [uk epitrepō]) Pāvils apgalvo ar savu apustulisko autoritāti. Pāvils ir izvēlējis šeit lietot vienkāršās tagadnes darbības vārdu īstenības izteiksmē, nevis darbības vārdu pavēles izteiksmē!

Kreigs Blumbergs (Craig Blomberg) uzskata, ka tagadnes formas darbības vārds grieķu valodā attiecas uz esošas vai ilgstošas darbības aprakstu, nevis lai pasvītrotu to, kas notiek vienā brīdī, piemēram, „Es ilgstoši aizliedzu kaut ko”, nevis „Es aizliedzu uz doto brīdi”.²² Vejne Grudems atsaucas uz vienu no Blumberga iepriekšējām grāmatām par sievietēm, kurā tas esot apgalvojis, ka aizliegums 12.pantā ir gnomiskās tagadnes izteiksme, kas nozīmētu, ka apgalvotais 12.pantā ir vienmēr un uz visiem laikiem paties un aktuāls. Grudems raksta: „*Kreigs Blumbergs pareizi saka par Pāvila tagadnes formas lietojumu vārdā „neļauju”: tagadnes forma nenozīmē, ka Pāvils aizliegtu [mācīt] uz laiku; tas parasti tiek lietots gnomiskajā vai universālajā nozīmē, lai instruētu ar pamācību*”.²³ To varētu nosaukt par izmisīgajiem centieniem ietērt ideoloģiju teoloģijā – dzimtes jautājumus skatīt ar 'pētniecisko' izrāvumu no konteksta.

Gramatika pati par sevi minētajā pantā neatklāj neko par gnomismu. Jebkurā teikumā tā var būt gnomiska vai var nebūt gnomiska. Tas vienmēr ir konteksts, kas nosaka to, vai apgalvojums ir gnomisks. Ļoti cienījami Bībeles lingvisti, tādi kā K.L. McKay un M.Silva cieši rekomendē pētniekiem būt uzmanīgiem ar grieķu

²² Belleville, Blomberg, Keener and Schreiner, 118.

²³ Grudem 2004, 300.lpp. citē Craig Blomberg „Neither Hierarchicalist nor Egalitarian: Gender Roles in Paul,” Beck and Blomberg, „Two Views on Women in Ministry” (361).

aspektiem, bet gan rūpīgi pētīt kontekstu.²⁴ Bet konteksts, kā mēs esam līdz šim to skatījuši, ir bijis šāds – mācītājs raksta mācītāja pienākumu izpildītājam vietējā draudzē (tieši tādēļ Bībeles pētnieku vidū pastāv vienots apzīmējums – Pastorālās vēstules (Pāvila 1. un 2. vēstule Timotejam, vēstule Titam)).

Teologs Gordons Fī, viens no pasaules slavenākajiem ekseģētiem, saka, ka 12.pants ir jāsaprot tā ilgstošajā aspektā (grieķu darbības vārda pamatforma – ilgstošā tagadne), tādējādi lasot to kā „es neļauju [patreizējā brīdī]”, jo tā paredz specifiskas instrukcijas dotajā situācijā.²⁵

„Sieviete” (gr. *γυναίκα*, šeit – sieviešu dzimtes lietvārds vienskaitļa formā, Datīvā no vārda *γυνή* [gynē]), – sieviete, sieva.

„Valdīt pār vīrieti”²⁶ šī frāze ir plaši diskutējama. Varbūt lasītājam šķitīs, ka par šo vārdu salikumu tiešām debates ir liekas, jo tas taču skaidri un gaiši aizliedz sievietei vadīt un mācīt. Debates tieši tādēļ arī notiek, jo šīs frāzes nozīme nav skaidri saprotama.

Jaunajā Derībā galvenokārt ir 2 vārdi, kas parasti apzīmē autoritāti - *ἐξουσία* [eksousia] un *προίστημι* [proistēmi] – vadīt, no kuriem pēdējais attiecas uz autoritāti draudzē (skat. 1.Tim. 3:4; 1.Tim. 5:17; 1.Tesal. 5:12; Rom. 12:8). Tomēr 12.pantā tiek lietots vārds *αὐθεντεῖν* [authentein], kas rada grūtības tā izpratnē, jo parastā grieķu valoda pieprasītu vārdu „autoritāte”. Tā vietā autors lieto vārdu, kurš netiek minēts nevienā citā Jaunās Derības vietā, un par kura nozīmi notiek plašas diskusijas pētnieku vidū – daži to tulko un skaidro kā ‘autoritāte’, citi kā ‘uzurpēt’, citi kā kaut ko vidēju starp šiem vai pāri pār šiem abiem vārdiem.

Džons Džefersons Deivis (John Jefferson Davis), sistemātiskās teoloģijas un kristīgās ētikas profesors, norāda: „Tas fakts, ka

²⁴ Holmes 2000, 32.

²⁵ Fee 1984, 72.

²⁶ Vīrietis un vīrs grieķu valodā ir viens un tas pats vārds. Ievērojot to, ka runa kontekstā ir par sabiedriskas aktivitātes – draudzes sapulces norisi, ieteicamais tulkojums šeit būt – „vīrietis”.

ārkārtīgi neparasts un ar neskaidru nozīmi vārds ir ticis izvēlēts 2:12 [pantā], var būt savienojams ar neparasto apstākļu virkni tajā kontekstā, kuram šis teksts tiek adresēts... Šie apstākļi ... attiecas uz sievietēm, kas tika maldu sludinātāju pieviltas, kā rezultātā tās nav piemērotas mācīšanai vai vadošai autoritātei Efezā.”²⁷

1988. gadā Lēlands Vilšeirs (Leland Wilshire), pētot vārda '*authentēin*' un tā atvasinājuma '*authentēs*' 329 lietojumus, parādīja, ka pirms mūsu ēras pirmā gadsimta '*authentēin*' bieži tika lietots ar negatīvu nokrāsu, nozīmējot „*dominējošs*” vai pat „*slepkava*”, vai „*izdarīt noziegumu*”; tikai pēc tam, vēlākajā patristiskajā periodā (4.gs.) šis vārds sāka galvenokārt nozīmēt „*pielietot autoriāti*”.²⁸

Pastāv arī cits šāda veida darbības vārdu '*authentēo*' saraksts, ko sastādījis Baldvins (Baldwin) – apkopojot 82 piemērus. Uz šo sarakstu arī atsaucas Grudems savā darbā.²⁹ Tomēr, cik gan vērā ņemams ir Grudema saraksts, lasītājs var spriest pats, jo lielākā daļa darbības vārdu '*authentēin*' tiek citēti no 4 -10.gs. mūsu ēras piemēriem. Diez vai šis ir pārliciecināms instruments, lai noteiktu 1.gs. m. ē. vārda nozīmi, ievērojot to, ka pirms mūsu ēras šim vārdam ir bijusi izteikti negatīva nozīme.

Laikā, kamēr notiek diskusija par pareizas nozīmes atrašanu vārdam '*authentēin*' 1.vēstulē Timotejam, kad vārda nozīme svārstās no krasi negatīva ('*slepkava*' p.m.ē. -) līdz neitrālai vai pozitīvai ('*lietot autoriāti*', 4-10.gs.m.ē.), šāda parādība nav nekas jauns vārdu attīstības un transformācijas vēsturē. Piemēram, angļu valodas vārds '*wicked*' karaļa Džeimsa (Jēkaba) Bībeles tulkojumā (King James Version - 1611.g.) skaidri nozīmē '*bezdievis, grēcinieks*'. Turpretī laikam ejot, modernajā angļu valodā šis vārds ir ieguvis

²⁷ Davis 2008.

²⁸ Leland Wilshire, „TLG Computer and Further References to Authentēo in 1 Tim 2:12,” NTS 32 (1988): 120-134. Minētā pētījuma atspoguļojums ņemts no John Jefferson Davis, PhD raksts „1 Timothy 2:12, the Ordination of Women, and Pauline Use of Creation Narratives”.

²⁹ Wayne Grudem grāmatā „Evangelical Feminism and Biblical Truth”, Multnomah Publishers, Inc., 2004, lasītājs var iepazīties ar visiem šiem 82 piemēriem.

pilnīgi pretēju nozīmi, un sarunvalodā tiek lietots, lai apzīmētu kaut ko *'modīgu, vareni jauku'*. Tomēr lasot angļu valodā Vecās Derības klasisko un reliģiski konservatīvo britu gandrīz dievināto karaļa Džeimsa tulkojumu, vārdam *'wicked'* tā kontekstā ir krasi negatīva nozīme – *'bezdievis'*.

1. vēstule Timotejam 2:13 un Radīšanas kārtība

Nepārspilējot, radīšanas kārtības jautājums ir tas, kas gadsimtu gaitā cilvēces vēsturē ir bijis noteicošais attiecībās starp vīriešiem un sievietēm. Dieva radīšanas plāna par vīrieti un sievieti neizpratne un ignorēšana ir sekmējusi un attaisnojusi visā pasaulē izplatīto vardarbību ģimenē, izvarošanu, kā arī citas vardarbības formas, kas vērstas pret sievietēm (vēl arvien mūsdienu civilizētajās sabiedrībās) un, protams, Rietumu valstīs ir karsti diskutējama tēma draudzēs un baznīcās.

„Jo Ādams ir pirmais radīts, pēc tam Ieva” (1. Tim. 2:13).

Vai tas nozīmē, ka Ieva bija blakus doma, alternatīvā opcija? Un vai tādēļ sievietes nedrīkst mācīt? Iedziļināsimies radīšanas stāstā, lai noskaidrotu, kāpēc sieviete tika radīta un kāda tā tika radīta.

1.Mozus grāmata ietver divus radīšanas stāstus. Pirmajā mirklī šķiet, ka atšķirības šajos stāstos nepastāv, tomēr arheoloģiski šis vēstījums sastāv no diviem radīšanas aprakstiem, kas tapuši atšķirīgos laikos.

1.Moz. 1:26 sākas ar sarunu, ierosinājumu radīt būtni ar dievišķām iezīmēm, darīt *„cilvēku pēc mūsu tēla un pēc mūsu līdzības; tie lai valda...”* (izcēlums mans).

Ievērojiet, pirmajā teikuma daļā „cilvēks” nozīmē personas daudzskaitlī, jo otrā teikuma daļa ļoti skaidri attiecas vairāk kā uz vienu personu. Tālāk 1.Moz. 1:27 izskaidro, kas ir šī jaunradītā būtne – „cilvēks”. 27. un 28.pantā lasām:

Dievs radīja **cilvēku** [ēbr.– ha’adam] pēc Sava tēla, pēc Dieva tēla Viņš to radīja, **vīrieti un sievieti** Viņš radīja. Un Dievs **tos** svētīja un sacīja uz **tiem**: "Augļojieties un vairojieties! Piepildiet zemi un pakļaujiet sev to, un valdiet... [izcēlums mans].

Šis stāsts atklāj divas svarīgas lietas: vispirms to, ka Ieva nebija radīta tādēļ, ka Ādamam gluži vienkārši bija garlaicīgi; sieviete ir bijusi Dieva domās pirms cilvēks tika radīts; otrkārt, abi, kā pirmais vīrietis, tā arī pirmā sieviete saņēmasvētības un uzdevumu pakļaut zemi un valdīt. Vārds „cilvēks” minētajā kontekstā attiecas uz abiem – vīrieti un sievieti, kas tika radīti pēc Dieva tēla un līdzības.

Nekur radīšanas notikumā Dievs nav iedibinājis vīrieša īpašu varu pār sievieti.

Atgriezīsimies pie jautājuma par sievieti kā blakus domu, otro ideju. Vai šāds apgalvojums atbilst tekstā izteiktajai domai par cilvēku [ha’adam], kas ietver sevī gan vīrieti, gan sievieti? Ēbreju vārds „ha’adam” jeb mums pazīstamais „ādams” burtiski nozīmē cilvēks, vēl burtiskāk – zeme, pīšļi, no kuras cilvēks ir izveidots. Nezinot ēbreju valodu, ir grūti iedomāties, ka Ādams kā īpašvārds, ar kuru vēlāk sāka apzīmēt vīrieti, gluži vienkārši nozīmē – cilvēks, zeme. Ādams, Ievas vīrs, tā arī neieguva sev vārdu.

Lai cik nevainīgi tas liktos, sekas šādam notikumam ir bijušas katastrofālas, jo gadsimtu gaitā vīrietis tika uzskatīts par cilvēku, kur pretī sievietes cilvēcība bija zem lielas jautājuma zīmes, jo īpaši reliģiskajās un filosofiskajās aprindās, kuru starpā bija arī tādi pazīstami domātāji kā Origenis un Augustīns.

Otrs radīšanas stāsts parādās 1.Mozus grāmatas 2.nodaļā. Tas šķiet, parāda radīšanas praktisko pusi – kādā veidā tika radīts vīrietis

un sievieti. Septītais pants mums stāsta par to, ka „Dievs Tas Kungs radīja cilvēku no zemes pīšļiem un iedvesa viņa nāsīs dzīvības dvasi; tā cilvēks tapa par dzīvu dvēseli [precīzāk – „dzīvu būtni”]”. Izejas materiāls cilvēka radīšanai ir zemes pīšļi (no ēbreju – h’ adam).

Kādu laiku cilvēks bija nodarbināts, dodot nosaukumus dzīvām būtnēm, bet tad Ādams (cilvēks) neatrod „palīga, kas viņam atbilstu” (20.pants).

Latviešu Bībeles redakcijā vārds „palīgs” neatklāj ēbreju vārda ‘ezer’ nozīmi. Tieši tāpat kā angļu vārds „helper” nav samērojams ar ēbreju ‘ezer’, kas ir lietots Vecajā Derībā.³⁰

עֶזֶר כֶּנֶגְדּוֹ [Ezer kenegdo], kas tiek tulkots „palīgs, kas viņam atbilst” ēbreju valodā apraksta stipru personu (uz to norāda līdzskaņi g-z-r³¹) – „tas, kas stāv otram blakus”, vai tādu, kas „stāv ar seju sejā”. Citas šī vārda nozīmes ir – *biedrs, kompanjons, dzīvības glābējs, atbrīvotājs*; Gilberts Bilezikian to summē šādi:

[Š]is ēbreju vārds „palīgs” netiek lietots Bībelē, lai apzīmētu padotībā esošu personu, tādu kā kalps vai apakšnieks. Tas ir vispārēji piedēvēts pašam Dievam, kad viņš iesaistās atvieglošanas un atbrīvošanas darbībās savu ļaužu dēļ. Sekojoši, vārds „palīgs” nedrīkst tikt lietots, lai izdarītu slēdzienus par sieviešu pakļautības lomām. Lai nu kas, bet vārds norāda uz vīrieša nepietiekamību un bezspēcību, kam Ēdenē pietrūkst sievietes. Dievs gādāja viņam „atbrīvotāju”, lai [tā] kļūtu ar viņu par kopienu, kuru Dievs bija nodomājis izveidot (Bilezikian 2006, 22).

Redzam, ka “ezer”, kas latviešu Bībelē ir tulkots kā “palīgs”, attiecībā uz sievieti tiek lietots tikai vienu reizi (kopā divas – 18. un 20.pantos). Pārējās vietās Vecajā derībā “ezer” apraksta Dievu, kas ir

³⁰ Vēl jo mazāk šis vārds raksturo asistentu vai tādu palīdzību, kad jaunākais brālis nāktu palīdzēt savam vecākajam brālim izpildīt uzdevumu, ko vecākais brālis ir saņēmis no tēva. Bet tieši tādu aplamu piemēru Vajne Grudem (Wayne Grudem) lieto, lai ilustrētu sievietes kā “palīga” lomu. Grudema salīdzinājums un secinājums ne tikai pilnīgi ignorē ēbreju valodu, kas ir Vecās derības oriģinālvaloda, bet šāds piemērs ir pretrunā Dieva plānam priekš cilvēces, kas atspoguļots 1.Moz. grāmatā, lai tie ir auglīgi, vairotos un piepildītu zemi. Ar Grudema izpratni var iepazīties grāmatā - Grudem Wayne A. *Evangelical Feminism and Biblical Truth*, Multnomah Publishers, Inc., 2004, p. 67-68.

³¹ Līdzskaņiem ēbreju valodā ir primārā nozīme, jo senebreju rakstveida valoda balstās tikai uz līdzskaņiem. Piezīme par konkrētajiem līdzskaņiem ir ņemta no - R. David Freedman and *Biblical Archaeology Review* 9 [1983]: 56 - 58.

stiprais palīgs, kurš nāk palīgā savai tautai karā. Piemēram: „Redzi, Dievs ir mans palīgs, Tas Kungs ir tas, kas uztur manu dvēseli!” (Psalms 54:4-6) vai „Svētīgs tu esi, Israēl! Kas ir tāds kā tu? Tu Tā Kunga izglābta tauta! Viņš ir tavas palīdzības vairogs, un Viņš ir tavas uzvaras zobens; tavi ienaidnieki tev izdabās, bet tu mīdīsi kājām viņu augstieņu svētnīcas.” (5.Moz. 33:19), „Es paceļu savas acis uz kalniem: no kurienes gan man nāks palīdzība? Mana palīdzība nāk no Tā Kunga, kas radījis debesis un zemi.” (Psalms 121:1, 2) un vairākās citās instancēs Vecajā derībā.

Ja Dievs pats ir aprakstīts kā “ezer”, un sieviete tiek aprakstīta kā “ezer”, kurā brīdī mēs varam runāt par radīšanas kārtības hierarhiju, precīzāk, kurā vietā teksta interpretācijā mums gribētos lasīt tekstā to, kas tur nav rakstīts?

Un tomēr, kāpēc sieviete bija izveidota no Ādama, kāpēc tā bija otrā? Vajne Grudems saista kopā Ievas radīšanu kā otro un iemeslu, kādēļ 1. vēstulē Timotejam 2:12 sievietēm ir aizliegts mācīt:

Kad Pāvils balsta savu argumentu Ādama un Ievas radīšanas kārtībā, tas nozīmē, ka viņa pavēle par sievietēm, ka tās nedrīkt nemācīt, nedz uzņemties autoritāti sapulcējošās draudzes priekšā stāv pāri kultūrām un sabiedrībām. (Grudem 2004, 69)

Nav brīnums, ka tieši uz tās pašas elpas Grudema teoloģiskās tradīcijas priekšteči aizstāvēja verdzības institūta pamatojumu, ka tas stāvēt pāri kultūrām un sabiedrībām. Pārsteidzoša līdzība!

Atgriezīsimies pie radīšanas un pie Dieva nodoma radīšanā, kurā Dieva “galvenais mērķis Ievas izveidošanai... bija nodibināt virs zemes Dieva ‘tēlu’, radot vienības kopienu [community of oneness], 1.Moz. 2:24... Kad Dievs, kurš ir vienības kopiena, trīs personas vienā būtņē, rada pēc sava tēla, viņš neizbēgami rada kopienu”³².

Šāds arguments izklausās gan loģisks, gan Bībelisks, ņemot vērā to, ka “pirmdzimtā” likums (pirmdzimtajam bija priekšroka

³² Bilezikian 2006, 205 – 206.

attiecībā pret visiem citiem bērniem ģimenē) tika periodiski pārkāpts, un galvenais, kas to mēdza pārkāpt bija Dievs pats, tādēļ, ka tas nav dievišķs iestādījums.

Atcerēsimies, Jēkabu, kurš bija otrais, Jāzepu, kurš bija vienpadsmitais, ķēniņu Dāvidu, kurš bija pats jaunākais, Jāni Kristītāju pirms Jēzus; visbeidzot, pirms Ādama tika radīti zīdītāji un viela, no kuras Ādams tika darīts par dzīvu būtni, bija zemes pīšļi. Tas fakts, ka Ieva bija izveidota no Ādama, precīzāk "uzbūvēta" (ivrita attiecīgais vārds mums saka, ka sieviete bija "uzbūvēta") paredz vienotību starp dzimumiem, bet ne pakļautību. Minēto rakstu vietu teologi atzīst par argumentu cilvēces vienotībai, klāt pievienojot arī faktu, ka Ādams, ieraugot sievieti, poētiski izsauca – "sieviete" (iša - ēbreju), kamēr pats būdams 'vīrietis' (iš - ēbreju).

Mans secinājums šai nodaļai ir sekojošs – radīšanas apraksti abos stāstījumos (1.Moz. 1. un 2. nod.) nekādā ziņā neparedz, ka sieviete būtu zemāka statusa būtne un tai ir jāpakļaujas vīrietim, vai ka sieviete būtu deformēta saprast un mācīt, un tādējādi tai būtu liegta šī nodarbe.

Grēkā krišana – iemesls klusējošai sievietei

"Un Ādams netika pievilts, bet sieva tika pievilta un krita pārkāpumā; taču viņa tiks izglābta, dzemdējot bērnus..." (1. Tim. 2:14,15a)

Bez šaubām, Ievai ir sava loma grēkā krišanā saskaņā ar 1.Mozus grāmatā 3.nodaļā aprakstīto. Bet interesanti, cik ilgi sievietes visā pasaulē būs sodītas par viņas rīcību? Blumbergs pārfrāzē 1.Tim.2:12-15 šādi:

Sievietēm nav jābūt vadošajos mācību amatos draudzē, jo tā nav lieta, kurai tās bija radītas. Turklāt priekš sievietes lietas vēl pasliktinājās pēc radīšanas, kad viņa krita grēkā, čūskas pievilta. Bet ir arī gaišā puse. Sievietes kolektīvi tiks pasargātas/atjaunotas tad, kad viņas dievbijīgā veidā izmantos sev noteikto lomu bērnu audzināšanā.

Saskaņā ar Blumberga interpretāciju šeit, sievietes (atšķirībā no vīriešiem) savu pestīšanu gādā ar darbiem, t.i., dzemdējot bērnus. Ja šis ir dievišķs pestīšanas veids sievietēm, kas būtu no laika neatkarīgs mūžīgs princips, tad tās meitenes un sievietes, kurām vēl nav bērnu vai sievietes, kurām nevar būt bērni, nevar cerēt uz pestīšanu. Ja ģimenē vīrietis ir neauglīgs, kā rezultātā sieviete nevar kļūt par māti, tad sieviete, saskaņā ar otrās nodaļas 15.panta burtisko lasīšanu, netiks izglābta. Šis Blumberga apgalvojums kopumā ir absurds un pilnīgi pretējs Bībeles kontekstam.

Paskatīsimies uz spriedumu, ko sieviete saņēma 1.Moz. 3:16b – "...tu kārosi pēc sava vīra, un viņš valdīs" [ēbreju valodā šeit nav vārdu „pār tevi”].

Vispirms, ja hierarhijas attiecības cilvēku starpā pastāvēja līdz grēkā krišanas brīdim, minētais teikums būtu lieka runāšana. Turklāt, šis pants nav pavēlošs, bet konstatējošs (aprakstošs). Konstatējošs,

jo mums vajadzētu sākumā atcerēties, ko Dievs bija aizlēdzis un kāds sods bija paredzēts par pārkāpumu.

Dievs aizlēdza ēst no laba un Jauna atzīšanas koka.

Dieva sods par pārkāpumu bija - „*jo tai dienā, kad tu ēdīsi no tā, tu mirdams mirsi*”. (1.Moz.2:17). Nāve ir jauns elements, kas ienāk pēc grēkā krišanas! Bet spriedums čūskai, sievietei un vīrietim ir blakus efekts un nāves instrumenta sekas virs Zemes. Debatējot par sievietes likteni, šis fakts praktiski netiek ņemts vērā.

Pat Luters un Kalvins (kuri pieturējās pie vairāk vai mazāk sava laika kulturāla koformisma pozīcijām attiecībā uz sieviešu un vīriešu lomām) saskatīja ekseģētisko nesabalansētību starp Ievu – vienīgo grēcinieci saskaņā ar 1.Tim.2:14 un Romiešiem 5.nodaļu, kurā skaidri rakstīts, ka „visi ir grēkojuši”.³³ Grēks ienāca pasaulē, kad sieviete bija čūskas pievilta, un vīrietis apzinoties izvēlējās grēkot, tomēr Jānis mums raksta, ka „velns greko no sākuma” (1.Jāņa 3:8). Šī rakstu vieta arī tiek piemirsta, kad atceras tikai Ievas nepaklausību.

Čūskas mērķis bija un ir iznīcināt cilvēci un Dieva tēlu cilvēcē. Nepaklausības sekas, kas nāca pār čusku, sievieti un vīrieti ir tālu no Dieva dizaina cilvēcei un tālu, lai kalpotu par universālu normu. Vai kristīgā teoloģija mūsdienās savu pamatu rod labajā, tīkamajā un pilnīgajā Dieva gribā, kas radīja cilvēku *Imago Dei* jeb tomēr savu praktisko teoloģiju ceļ uz tā, kas nav Dieva norma, proti, grēks un nāve? Dieva universālā norma un ideālais dizains bija un paliek šis:

Darīsim cilvēku pēc mūsu tēla un pēc mūsu līdzības; tie lai valda pār zivīm jūrā un pār putniem gaisā, un pār lopiem, un pār visu zemi un visiem rāpuļiem, kas rāpo zemes virsū. Un Dievs radīja cilvēku pēc Sava tēla, pēc Dieva tēla Viņš to radīja, vīrieti un sievieti Viņš radīja. Un Dievs tos svētīja un sacīja uz tiem: "Augļojieties un vairojieties! Piepildiet zemi un pakļaujiet sev to, un valdiet pār zivīm jūrā un putniem gaisā, un katru dzīvu radījumu, kas rāpo pa zemi. (1. Moz. 1:26 -28)

³³ Thompson 2007, 171 – 172.

Minētajā rakstu vietā mēs nepārprotami redzam, ka Dieva dizains ir egalitārisms– kopēja valdīšana. Mans secinājums šajā nodaļā ir sekojošs – Ieva kļuva par grēcinieci tikpat, cik Ādams kļuva par grēcinieku. Iemesls tam, kāpēc sievietes visā vēstures gaitā tikušas pakļautas, ir lāsta sekas. Iemesls, kādēļ pret sievietēm ir izturējušies daudzviet ne citādi kā pret seksuālajiem objektiem, ir lāsta sekas. Iemesls, kādēļ Baznīcas vēsturei, jo īpaši tā dēvētajiem Banīcas tēviem, nav nekas pozitīvs sakāms par sievietēm kā Imago Dei nesējām, ir izkropļota cilvēces uztvere pēc grēkā krišanas, kad cilvēce pazaudēja Dieva godību un arī Dieva vienojošo elementu savās attiecībās.

Vai 1.vēstules Timotejam, 2.nodaļas 12.pantam ir universāls pielietojums?

Ja Pāvila nodoms, rakstot Timotejam, bija saglabāt tīro mācību un koriģēt uzvedību draudzē evaņģēlija dēļ, kādēļ sievietēm tiek aizliegts mācīt?

Vēstule Romiešiem 12.nodaļa, 1.vēstule Korintiešiem 12.nodaļa un vēstule Efeziešiem 4.nodaļa runā par mācīšanu, bet minētajās rakstu vietās tiek adresēts ikvienam, neizslēdzot sievietes. Ja sievietes var pravietot³⁴ (kas ir kalpošana, kas ierindojas aiz apustuliskās dāvanas sarakstā, ko min Pāvils³⁵), kādēļ tām būtu liegts mācīt (kas ierindojas trešajā vietā Pāvila sarakstā pēc pravietošanas)?

³⁴ "Bet katra sieva, kas ar neapsegtu galvu lūdz Dievu vai runā kā praviete" (1.Kor. 11:5a), „Jo jūs pēc kārtas varat visi pravietot, lai visiem būtu pamācība un pamudinājums” (1.Kor.14:31).

³⁵ Piemēram: „Un dažus Dievs draudzē ir iecēlis, pirmkārt, par apustuļiem, otrkārt, par praviešiem, treškārt, par mācītājiem, tad devis spēkus brīnumus darīt, tad dāvanas dziedināt, sniegt palīdzību, vadīt un runāt dažādās mēlēs” (1.Kor. 12:28).

12.panta princips var tikt pielietots universāli. Evaņģēlija mācībai ir jātiek nosargātai „no nekompetentām personām”, tas ir princips, kas „attiecas uz visiem laikiem un visām draudzēm”.³⁶

Citas Vecās un Jaunās derības rakstu vietas stāsta par sievietēm, kuras bija Dieva ieliktas vadošos amatos un bija evaņģēlija nesējas, to ņemot vērā, mēs varam saprast, ka Pāvils norāda uz radīšanu un grēkā krišanu ne tādēļ, lai parādītu, ka sievietes vispār nav atbilstošas mācīšanas funkcijai, bet gan lai atgādinātu, kādā veidā sieviete sagrēkoja.

Ievas vaina nebija nedz viņas dzimšana par sievieti, nedz tas, ka dārzā bija nolikts labā un ļaunā atzišanas koks; viņas vaina bija tā, ka viņa iesaistījās sarunā ar ienaidnieku, kā rezultātā tika pievilta. Turklāt, radīšanas stāstā (1.Moz. 2.) mēs atrodam to, ka tas bija Ādams, kurš saņēma tiešo pavēli no Dieva (1.Moz.2:15), kamēr Ieva vēl neeksistēja! Bet tādēļ, ka viņa zināja Dieva pavēli, iespējams, ka viņa to bija dzirdējusi no Ādama. Izskaidrojumā var redzēt jēgu, ja spējam saredzēt apustuļa Pāvila rūpes par to, lai sieviete mācās „visā padevībā” – padevībā doktrīnai vai vīram (abas interpretācijas ir iespējamās). Sievietes Efezā bija tikpat bīstamā stāvoklī kā Ieva, viņām draudēja būt pieviltām ar viltus mācību. . Bet mēs redzēsim, ka Pāvila bažas ir ne tikai attiecībā uz sievietēm.

1.Tim.3:1 – 13 lāsām, kādām prasībām vajadzētu atbilst „pārraudzītājiem” [latviešu Bībelē ir bīskapiem, kaut arī bīskaps ir sekulārs termins, grieķu valodas vārds *episkopos* nozīmē tas, kas pārrauga] un „kalpotājiem” (diakoniem, no grieķu *diakonos* - kalpotājs), kuriem, līdzīgi kā iepriekšējā nodaļā sievietēm, tiek norādītas vairākas lietas, to starpā prasības, ka tie nedrīkst būt jauni ticīgie, tiem jābūt nevainojamiem, jābūt ar labu slavu [reputāciju] utt., „*lai viņš neuzpūstos un neiekristu velna tiesā*” (1.Tim. 3:6) un „*lai viņš neiekristu neslavā un velna valgā*” (1.Tim. 3:7).

³⁶ Bilezekian 2005, 137.

Saskaņā ar Pāvila principu, ne vīrieši, ne sievietes nevar tikt iecelti vadošajos amatos draudzē, kamēr tie nevar demonstrēt brieduma un kompetences pazīmes.³⁷ Pats galvenais iemesls Bībeles mācīšanai un sludināšanai ir – mīlēt Dievu un mīlēt cilvēkus – tā ir bauslība un pravieši, Jēzus teica. Draudzei tādēļ ir doti instrumenti, lai iepazīstinātu cilvēkus ar Dievu:

Viņš arī devis citus par apustuļiem, citus par praviešiem, citus par evaņģēlistiem, citus par ganiem un mācītājiem, lai svētos sagatavotu kalpošanas darbam, Kristus miesai par stiprinājumu, līdz kamēr mēs visi sasniegsim vienību Dieva Dēla ticībā un atziņā, īsto vīra briedumu, Kristus diženuma pilnības mēru, **lai mēs vairs neesam mazgadīgi bērni, kas cilvēku viltus spēlē, viņu viltīgas rīcības piekrāpti, tiek šurpu turpu svaidīti, padodamies katram mācības vējam** (Efez. 4:11-14 [izcēlums mans])

Iepriekš minētajā rakstu vietā Pāvils salīdzina ticīgos ar bērniem, ne tādēļ, ka bērni ir grēcīgi vai tiem nekad nebūtu lemts izaugt, bet tādēļ, ka bērniem ir jāiemācās dzīvot. Negatīvu piemēru un uzvedības iespaidoti, bērni riskē sabojāt savas dzīves un arī citu dzīves. Bet mēs visi zinām, ka bērni pieaugt un kļūst nobrieduši. Tas pats notiek visu ticīgo garīgajā augšanā, ieskaitot sievietes.

Vēl ir daudz kas sakāms par vēstules Timotejam 3.nodaļu, kurā grieķu valodas manuskriptos nav neviena vīriešu dzimtes vietniekvārda attiecībā uz pārraudzītāju un diakonu prasībām, un kura vienīgo frāzi „vienas sievas vīrs” (ko izmanto par argumentu sieviešu vadības amata draudzē pretinieki) izsenis izmantoja, lai raksturotu uzticību ģimenē, monogāmiju. Respektīvi, galvenā šīs frāzes doma ir anti-poligāmiskas attiecības. Paturpinot nedaudz komentāru par minēto nodaļu, jāatceras, ka saskaņā ar frāzi „vienas sievas vīrs”, kā arī ar citām prasībām, un burtiski lasot visas vēstules saturu, kurā sievietēm būtu mūžīgi aizliegts mācīt, vajadzētu noņemt ordināciju katram priesterim un mācītājam, kas

³⁷ Bilezekian 2005, 137.

dzīvo celibātā, nav precējies un kuriem nav ticīgu bērnu, kā to paredz 1.Tim. 3.nodaļā rakstītais.

Ja šī norma ir mūžīga, tad ne Jēzus Kristus, ne apustulis Pāvils (pie tam abi praktizēja un iedrošināja uz celibāta dzīvi), ne arī tie cilvēki, kas nav precējušies, saskaņā ar minētās vēstules normām nevar būt par līderiem. Atkal, mums kaut kas liek domāt, ka šāda piemērošana nesaskan ar kopējo Bībeles vēsti. Tomēr princips, ko Pāvils uzstāda, minot prasības vadītājiem draudzēs, ir godīgums, rakstura integritāte un spēja uzņemties atbildību.

Domājot par sieviešu mācīšanas un sludināšanas kalpošanu, varētu rasties jautājums praksē: kāpēc Jēzus izvēlējās divpadsimt mācekļus vīriešus, kuru starpā nebija nevienas sievietes? Vai tas nozīmētu, ka tikai vīrieši spēj mācīties un var mācīt? Ja skatāmies atklāti uz Jēzus praksi, tad Viņš izvēlējās ne tikai 12 vīriešus, bet 12 ēbrejus! Kā tas ir sanācis, ka šodien citu tautību pārstāvjiem arī sludina evaņģēliju, kurš viņiem to ir atļāvis? Kādēļ nav uzstādījuma par to, ka tikai un vienīgi ēbreji var mācīt?

Jēzus teica, ka „pestīšana nāk no jūdiem” (Jaņa 4:22). Bet apsolījums par to, ka Dieva Gars tiks izliets pār visu miesu (Joēla 2:28; Ap.d. 2:17 - ietverot katru vecumu, stāvokli, dzimumu) bija dots ātrāk un tika apstiprināts Jaunās derības draudzes dibināšanā.

Ņemot vērā iepriekš minēto par pestīšanas nākšanu no jūdiem, ieraudzīsim Jāņa 4.nodaļas 22.pantu Pestīšanas notikuma hronoloģiskajā gaismā. Tad jautājums dabiski pārtop par Pāvila deklarāciju un seno ticīgo kopienas kristību formulu: *„Jo jūs visi, kas esat kristīti Kristus Vārdā, esat tērpušies Kristū. Tur nav ne jūda, ne grieķa, nav ne kalpa, nedz svabadā, tur nav ne vīra, nedz sievas, jo jūs visi esat viens Kristū Jēzū”* (Gal.3:27, 28)

Kā paliek ar 1.Tim. 2. nodaļas 15 pantu?

Vai Bībeles lasītājam kādreiz ir ienācis prātā, ka Kristus varētu prasīt no vīriešiem nožēlot grēkus, ticēt un kristīties, lai tiktu glābtiem, bet sievietēm – ticēt, kristīties un dzemdēt bērnus [turklāt, vairāk kā vienu], lai tiktu glābtām?

„...taču viņa tiks izglābta, dzemdējot bērnus...”(1.Tim. 2:15a) [protams, seko vēl teikuma turpinājums, bet grieķu valodā turpinājums runā par daudzskaitli „ja viņi” , kā arī satur dažas citas nianšes, kas neattiecas uz mācīšanas jautājumu]. Pieminēšu tikai, ka pastāv dažādi teoloģiski skaidrojumi par minēto vietu: ir teologi, kas tic, ka 15.panta pirmā daļa runā par jaunavu Mariju, daži saskata ģimenes attiecības, citi teologi apgalvo, ka 15.pants apraksta sievietes likteni un aicinājumu. Atkal cits viedoklis ir, ka Pāvils visu kontekstu adresē konkrēti attiecībā uz Efezas sievietēm, kuras bija pārmērīgi izsmalcinātas un nevēlējās palikt stāvoklī (attiecīgi šo viedokli savienojot ar dievietes Artemīdas kulta dzīvi).

Es personīgi uzskatu, ka Pāvils 15.panta sākumā turpina runāt par Ievu (jo darbības vārds ir vienskaitlī), bet tad otrajā panta daļā pārslēdzas uz vispārīgu secinājumu par to, ka ticība, mīlestība, svētums un paškontrolē ir tas, kas visiem ticīgajiem ir nepieciešams, lai netiktu velna pievilti. Un tas attiecas kā uz sievietēm, tā uz vīriešiem. Justins Moceklis jau ap 135.gadu m.ē. rakstīja par Ievu šādi:

Kristus kļuva par cilvēku caur jaunavu, lai nepaklausība, kas nāca no čūskas (1.Moz. 3:1-7) tiktu iznīcināta tādā pašā veidā, kādā tā sākās. Jo Ieva, kas bija jaunava un neaptraipīta, ieņemdama čūskas vārdu, dzemdēja nepaklausību un nāvi. Bet jaunava Marija... [kas ieņēma Kristu] ...caur kuru Dievs ... iznīcina čūsku... un sniedz atbrīvošanu no nāves.³⁸

³⁸ Miller 2005, 291.lpp. citē Justīnu Mocekli, Dialogue With Trypho (selection), 100, 4-6.

Nobeigums

Kā lasītājs būs pamanījis, es nemeklēju 1.Tim. 2:12 rakstu vietas interpretāciju citās Jaunās Derības vietās, kas piemin sievieti ģimenē vai draudzē. To es darīju apzīnāti, jo 1.Tim.2:12 – 15 teologu vidū tiek uzskatīta par eksegētiski sarežģītu rakstu vietu. Turklāt, citas vietas Jaunajā derībā, jo īpaši Pāvila vēstules, ir ne mazāk sarežģītas to uzbūvē un kontekstā ar pārējo Bībeles tekstu, jo īpaši tā saucamā „ceļojošā rakstu vieta” 1.Kor. 14:34-36, kas dažādos manuskriptos atrodama dažādās vietās. Skaidrot sarežģītus Bībeles pantus ar sarežģītajiem pantiem ir eksegētiska kļūda. Šajā darbā es centos no tā izvairīties. Ģimenes attiecības var tikt apskatītas atsevišķā pētījumā. Arī sieviešu ordinācijas jautājums būtu apskatāms atsevišķā darbā.

Jautājums par sievietēm kā Bībeles skolotājām, kā es atspoguļoju šajā darbā, neskar tikai mācīšanas darbību *per se*. Komplementārais Bībeles skaidrojums, manuprāt, izmantojot tādas rakstu vietas kā 1.Tim.2:12 -15 izrauti no konteksta, aizliedz sievietēm macīt:

1) uz sievietes identitātes pamata, piesaucot terminu „lomas” un „radišanas kārtība”,

2) pirmās sievietes pārkāpuma dēļ; turklāt, sievietes būs pestītas, dzemdējot bērnus. Neviens no šiem argumentiem ir nedz patiess, nedz Bībelisks.

Kā redzam no iepriekšējām nodaļām, radišanas kārtība, ja to interpretē bez iepriekšēja ideoloģiska pieņēmuma, norāda uz vienlīdzību un līdztiesību kā Dieva ieplānotu sievietes un vīrieša attiecību modeli saskaņā ar 1.Moz. 1. un 2.nodaļu.

Līdzīgi grēkā krišana, ja interpretēta objektīvi, nenorāda uz konstantu vainas pāriešanu visām sievietēm visos laikos, un jo īpaši

pēc Kristus atpiršanas, līdz ar to nenorāda uz mūžīgu aizliegumu sievietēm mācīt.

Kā centos parādīt šajā darbā, holistiska pieeja Bībeles interpretācijā ir vitāli svarīga, ja jautājums skar pusi no Kristus miesas, t.i., Viņa draudzi. Es neapgalvoju, ka atšķirības dzimumu starpā nepastāv, bet es secinu, ka Dievs var aicināt sievietes mācīšanas un sludināšanas kalpošanai, nepārkāpjot Bībelē rakstīto.

Izmantotā literatūra

- Bībele. 1965. gada revidētais Bībeles teksts latviešu valodā. Latvijas Bībeles Biedrība: <http://www.bibele.lv>.
- Belleville Linda L., Craig L. Blomberg, Craig S. Keener, Thomas R. Schreiner, *Two views on women in ministry*, 2nd ed., ed. Beck James R., Zondervan, Grand Rapids, 2005.
- The Bible. *New King James Version*. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1984.
- Bilezikian Gilbert G. *Beyond Sex Roles: What the Bible Says about a Woman's Place in Church and Family*. 3rd ed., MI: Grand Rapids, Baker Academic, 2006.
- Davis, John Jefferson. "1 Timothy 2:12, the Ordination of Women, and Pauline Use of Creation Narratives." Aug. 2008. Online posting. Available from <http://connect.gordonconwell.edu/?WhitePapersAugust08>. 29 Oct 2009.
- Fee, Gordon D. *New Testament exegesis: a handbook for students and pastors*, 4th ed. Westminster: John Knox Press, 2009.
- Fee, Gordon D. *1 and 2 Timothy, Titus*. Good News Commentary, ed. W. Ward Gasque. San Francisco: Harper & Row Publishers, 1984.
- González, Justo L. *The Early Church to the dawn of the Reformation* (The Story of Christianity; v. I), HarperSanFrancisco: A Division of Harper Collins Publishers, 1984.
- Grudem Wayne A. *Evangelical Feminism and Biblical Truth*. Multnomah Publishers, Inc., 2004.
- Henry, Carl F.H. *God, Revelation and Authority Volume IV: God Who Speaks and Shows, Fifteen Theses, Part Three*, Crossway Books, 1999.
- Holmes, Joan M. *Text in a whirlwind: a critique of four exegetical devices at 1 Timothy 2.9- 15*. Sheffield: Academic Press Ltd., 2000.

Miller, Patricia C. *Women in Early Christianity: Translations from Greek Texts*. Publisher: Catholic University of America Press, 2005.

Sulik, William. "Word Study. Ezer kenegdo." 2005. Online posting. Available from <http://www.godswordtowomen.org/ezerkenegdo.htm>. 10 Oct 2009.

Toalston, Art. "Newspaper reports tenure refusal for Southwestern woman prof." 22 Jan. 2007. Online posting. Available from <http://www.bpnews.net/bpnews.asp?ID=24815> 20 Nov 2009.

Trebilco, Paul. *The Early Christians in Ephesus from Paul to Ignatius*. Grand Rapids: Eerdmans, 2007.